

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

Tit. 7. De Hæreticis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

Portò de Saracenis (quo nomine veniunt omnes, additi seu adherentes impiæ ac nefariæ Mahometi sectæ arque perfidiæ, Turcæ, Tartari, Persæ, Arabes, Egyptii, Africani & Mauri, etc. *Azo in d. lib. 8. c. 23. & 24.*) peculiariter constitutum est in Concilio Lateranensi sub Alexandro III. ne Christiani ad eos deferant metes prohibitas, ne arma ad impugnandos Christianos aut alia subsidia subministrant; excommunicandi alioqui ac rebus suis privandi, & servi futuri capientium, *et ita quorundam 6. h. 1. Hodie verò excommunicati sunt ipso facto, cap. Significavit 11. cum cap. seq. & cap. Ad liberandam 17. h. 111. sicut & per Bullam cœnæ Domini. Videatur plenius Azo in d. cap. 23. per tot.*

TITULUS VII.

De Hæreticis.

§. I.

Quis dicatur Hæreticus.

1. Hæretici nomen unde dicatur.
2. 3. Propriè & latè sumi
4. Infidelis, Paganos, Iudaos, non esse hæreticos.

Diximus de iis, qui non baptizati Deum & ad eum, quam numquam susceperunt, cæcamente oppugnant, cujusmodi sunt Judæi ac Saraceni: nunc ordine competenti subiiciendum est de iis, qui baptizati, & fidem Christianam professi, ab ea desciscendo in Deum multipliciter peccant, quales sunt Hæretici.

1. Hæreticus non ab hærendo; ut quidam rati sunt, nec ab Hæresico, id est, divido, ut putabat Azo in *Summa h. 1.* prout latius ostendit Greg. Tholosan. *Syntag. iuris universi. 33. c. 4. n. 3. & 4. Farinac. quasi. Crimin. Tit. 18. De hæresi q. 178. n. 30. & seqq.* sed ab Hæresi Græca voce, divisionem vel electionem significante, nuncupatur. Isidor. 8. *Etymol. c. 3. D. Thom. 2. 2. qu. 11. art. 1.*

Diciturque propriè is, qui eum sit baptizatus, ab unitate Ecclesiæ se dividit, singularem aliquam, & à fide ac sensu Ecclesiæ manifestè alienam, doctrinam eligendo, eamque pertinaciter defendendo, *can. Hæresis, can. Quin Ecclesia*

xxiv. q. 3. Unde & præsumptio propriæ mentis ad hæresim via dicitur, can. Quid autem ead. q. 3.

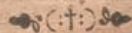
3. Dixi, propriè; quia, latissimè sumpto eo nomine, Hæreticus dicitur, Primò etiam is, qui dubius est in fide, *arg. c. 1. h. 111. & ibi Glos. ad V. Dubius, Secundò, Simoniacus, can. Tertur. 1. q. 1. Tertio, qui transgreditur præcepta Sedis Apostolicæ, can. Qui nulli Dist. 19. Quarto, laicus suscipiens officium prædicandi, cap. Cum ex m. juncto 12. cap. Sicut in uno 14. h. 1. & alii, enumerati ab Hostien. in *Summa h. 1. Not. 1. vers. Multi tamen modis.**

4. Dixi, qui eum sit baptizatus; nam hinc Judæi, Pagani, & alii infideles quamvis multos contra fidem errores tradant, non sunt propriè hæretici: non enim possunt dividi ab unitate Ecclesiæ, aut deserere fidem, quam nunquam habuerunt. Et hinc fit, quòd tales magis tolerantur in Republica Christiana & inter Christianos, quàm hæretici, quia de his, qui foris sunt, nihil ad nos, *1. ad Corinth. 5. quodque permittantur utroque Jure veteres synagogas retinere, & collabentes instaurare, non etiam novas erigere, c. Iudæi 3. & c. Consuluit 7. sup. de Iudæis.*

Addidi, singularem aliquam & c. quia si in rotum à fide recedat, Apostata dicitur, non Hæreticus.

Addidi etiam, manifestè à sensu Ecclesiæ alienam; quia si quis doctrinam singularem eligit, quæ non sit clarè contra fidem, vel sensum Ecclesiæ, non dicitur is quoque Hæreticus. Per singularem autem doctrinam intellige, sive quoad articulos fidei, sive quoad Sacramenta Ecclesiæ, sive quoad alia, ab Oecumenicis Conciliis seu Ecclesia Romana definita, *cap. Cum Christus 7. c. Ad abolendum 9. hoc tit.*

Addidi postremò, eamque pertinaciter defendendo; quia error non facit hæreticum, sed pertinax defensio, *c. Damnamus sup. De Summa Trinit. can. Hoc est 1. q. 1. can. Dixit, can. Qui in Ecclesia xxiv. q. 3. August. Epist. 162. Plenè Farinac q. 178. §. 3.*

§. II.

De pœnis Hæreticorum.

1. Pœna sunt infamia, Excommunicatio.
2. 3. Incapacitas beneficiorum, Confiscatio beneficiorum.
4. Privatio beneficiorum & officiorum.
5. 6. Remota ad exterminandam hæresim.
7. Pœna ultimi supplicii ex consuetudine est exco-

Quod ad ad pœnas hæreticorum attinet, eos, nox, ubi vires suas Ecclesia Catholica exercere, atque exercere potuit, infectata fuit, & digna animadversione castigavit, testantibus sacris historiis, & præsertim in Conc. Lateranensi sub Innoc. II quo, præter Chalcedonense, nullum fuit angustius, ut ex numero & qualitate eorum, qui eidem interfuerunt, colligit Zyp. h. t. in princ.

1. Sunt itaque in primis infames, *can. Infames vi. q. 1. can. Alieni 2. q. 7. Authent. Gazaros Cod. hoc tit. c. l. 1. Cod. De summa Trinit.* Sunt item excommunicati ipso jure notorii omnes, aut alias excommunicandi, quâ Clerici, quâ laici, velut putrida membra refecandi ab Ecclesia, *can. Refecanda xxiv. q. 3. can. Canonica xi. q. 2. c. Ad abolendam 9. c. Excommunicamus 13. hoc t.* Et non solum hæretici ipsi excommunicantur aut suspecti de hæresi, sed & eorum receptatores, defensores, fautores, credentes. Qui si hoc nomine à Judice Ecclesiastico excommunicatione impliciti, non satisfecerint intra annum, ipso jure sunt infames & intestabiles, ita ut neque ipsi sibi testamentum facere possint, neque ex testamento alterius quidquam capere; multo que minus ab intestato alicui succedere, *d. c. Excommunicamus h. credentes. Quin si quis tales, postquam ab Ecclesia fuerint notati, evitare contempserit, excommunicandus est usque ad satisfactionem, d. h. concedentes vers. si quis autem sales.*

2. Sunt etiam incapaces beneficiorum Ecclesiasticorum & hæretici ipsi. & receptatores, fautores, defensoresque & filii ipsorum usque ad secundam generationem, *Quicumque 2. h. hæretici c. h. ad hac cod. tit. in 6.*

3. Bonaque damnatorum de hæresi ipso jure, ex die commissi criminis, addicuntur fisco, *cap. Cum secundum eod. in 6.* Et quidem bona Cle-

ricorum cedunt Ecclesiæ, cui servierunt; laicorum vero, licet filios habeant Orthodoxos, (locus de Jure Civili, l. 4. c. 12. Cod. hoc tit.) fisco secularis potestatis applicantur, *d. c. Excommunicamus 13. c. Pergentis 10. hoc tit.* Potestque ad hunc finem quis declarari fuisse hæreticus etiam post mortem: quo casu condemnatio post mortem facta retrahitur ad diem commissi criminis, *c. Accusatus h. penult. eod. in 6. Corar. De matrim. p. 1. cap. 6. §. 8. num. 6. h. segg.* Non confiscantur tamen innocentium uxorum dotēs, propter maritorum hæresim, *cap. Docenti 14. eod. in 6.* Neque apprehensio bonorum per dominum secularem fieri debet, nisi prius pronuntiarum fuerit super crimine per Judicem Ecclesiasticum, *c. penult. eod. in 6.* Ne autem hac in re fraus fisco fieret, sanxit Carolus V. 22. Septemb. ann. 1540. in hoc Belgio, ut statim, postquam quis in hæresim incidit, neque inter vivos neque per ultimam voluntatem disponente de bonis suis valeat, sed omnia acta sint nulla. Quod quidem edictum conforme est juri communi, *d. c. Cum secundum h. tit. num. 6. l. Manichæus l. Sancta Cod. h. s. Farinac. q. 190. §. 5. per tot. verum executionem illius suspensam fuisse, præsertim tempore Mariæ Gubernatricis, ut furori cederet, & populus in se descenderet, tradit Zyp. h. t. n. 7. in fine.*

4. Præterea Clerici excidunt ipso jure beneficiis suis, *d. c. Ad abolendam h. præsentis c. alii h. s. licet &*, qui ad preces hæreticorum beneficia obtinuerunt, *d. c. Quicumque h. ad hac: & suis ordinibus, si pertinaces fuerint, spoliati seculari potestati traduntur puniendi, d. c. Excommunicamus h. damnati, d. c. ad Abolendam, c. Cum secundum leges eod. in 6.*

5. Ne autem hoc malum Republicæ Christianæ perniciosissimum longius serpat & radiceur altius, idèd vetantur clandestina conventicula, *c. Cum ex injuncto 12. hoc tit.* nem conciones clandestinæ vel publicæ, si permissu Diocesani, *d. cap. Excommunicamus h. quia verò cum e seq. hoc tit. l. Conventicula 15. c. De Episc. & Cler.* Et jubentur Episcopi vel Archiepiscopi, qui sunt Ordinarii hujus causæ Judices, provincias ac dioceses suas, de hæresi suspectas, nimirum semel in anno visitare, vel per se, vel per Archidiaconum, aut alios idoneos, & de hæresi inquirere, sub pœna de-

positionis, *d. e. Excommunicamus § adiciemus.* Quibus subinde Inquisitores adjuvantur, qui conjunctionem vel separationem cum illis cognoscant *e. Per hoc 17. eod. in 6.* Si tamen processerint seorsim, debent sibi communicare acta, simulque proferte sententiam; vel si dilcordes fuerint, eam remittere ad Sedem Apostolicam, *Pias. d. loco n. 13.* Ipsi autem resipiscenti Sacramentum penitentiae & Euchariistiae non est denegandum, *d. e. Ad abolendam vers. illos quoque.*

§ III.

De modo procedendi in causa Hæresis.

1. In causa hæresis idem potest esse testis & denunciator.
2. Item quilibet alius, etiam infamis, perjurus &c.
3. Quo modo institui examen debeat.
4. Quo modo quis deferatur de hæresi.

IN causa hæresis proceditur simpliciter & de plano. Potestque idem esse testis, qui accusator & denunciator, *e. In omni 4. sup. de testibus*, modò juret se non ex odio vel animi passione ac levitate denunciare Interrogarique debet, an verba hæretica prolata fuerint serio vel iocose, vel referendo aliorum opinionem; nam duobus his postremis casibus non arguerent aliquem hæreticum, quamvis taliter ea proferens graviter esset puniendus, ubi adesset periculum scandali, *Pias. d. loco n. 4.*

2. Insuper potest quilibet hic admitti testis, etiam laicus adversus Clericum, *e. de castro 14. sup. de testib.* etiam particeps & socius criminis prout sanxit Alexander IV. item infamis, perjurus, modo non sit inimicus accusati, *e. in fidei 5. e. Accusatores § Licet verò h. t. in 6.* Quamquã duo hujusmodi testes non faciant plenam fidem, ut alii, fide digni & omni exceptione majores, ad convincendum quem de hæresi, sed tantum judicium ad torturam vel impendam poenam extraordinariam, *Pias. d. loco n. 4.*

3. Cæterum institui in his causis examen testium debet coram Notario & duabus gravibus personis, etiam laicis, defectu Clericorum. Nec hæretico, convicto de hæresi, dandus est procurator; secus si fuerit tantum delatus vel suspectus, aut neget se hæreticum esse: nam hoc casu non poterit eidem denegari procurator, per quem se defendat. Qui quidem procurator, ante omnia tenebitur jurare, se bona fide, justis saltem mediis, defensurum causam, & deserturum eandem, si deprehenderit

henderit injustam, Piassec, d. l. n. 5. Dicta etiam testium vel denuntiatorum ac nomina non publicantur, ne inde grave illis periculum imminere, c. ult. h. s. nu. 6. nisi socius fuerit criminis, vel ablit nec timeatur periculum vindictæ, d. c. ult.

In causa quoque hæreseos sententia absolutoria nunquam transit in rem iudicatam, ex Constitut. Pii V. *Inter multiplices*, apud P. Matth. lib. 7. tit. 3. c. 10. Neque appellacionis remedium hæretico condemnato est concedendum, c. *Ve inquisitionis* 18. h. s. m. 6. nisi ab interlocutoria seu ante prolationem sententiæ.

4. Variè autem defertur quis de crimine hæreseos. Interdum ex leviori aliqua suspicione ut quia semel ex ira protulerit verba hæretica vel blasphema, aut per annum perfliterit in excommunicatione; & delato taliter de hæresi post abjuracionem imponitur pœnitentia salutaris, nec proceditur generaliter ad torturam, Genueu. in *Praxi* c. 84. Interdum ex suspicione vehementi seu violenta; ut si quis ad omnem animi motum verba proferat hæretica, aut blasphemet sæpius, invocet Dæmones, verbis deprecativis, &c. prouchæ tradit & probat Piassec. d. loc. n. 9. ex Genueu. d. c. 84. n. 7. Ubi etiam subjungit, vehementer suspectos esse de hæresi, qui Sacramento pœnitentiæ abutuntur, & in confessione pœnitentem ad actus inhonestos provocant, talesque ut hæreticos puniendos esse, ex *rescripto Pii IV. an. 1561. ad Inquisitionem Hispanicam*: sicut & eos qui officium seu ministros Inquisitionis, quod minus contra reos procedant, impediunt, domum Inquisitionis invadunt, portas infringunt, testes in causa fidei productos verberant, vel aliàs auxilium, consilium aut favorem quid hujusmodi molientibus præstant, d. c. *Ve Inquisitiones*; ubi prohibetur, ne quis huic officio impedimentum iniiciat, sub pœna excommunicationis, ipso facto incurrendæ; quam si deinde per annum animo obstinato sustinuerit, ex tunc velut hæreticus condemnari jubetur. Severius autem in tales animadvertendum statuit Pius V. Constitut. *incip. Si de protegendis* anno 1569. quam refert Piassec, dicto loco, & Clem VIII. aliâ Constitut. quam recitat ibidem Piassec. quâ casibus inibi specificatis, formaliter convictum hæreticum vulgetur ad brachio sæculari, etiam pro prima

vice. Cui ex praxi S. Inquisit. tradi is quoque debet, qui hæresim Principi persuadere præsumpserit.

Aliàs de aliis criminibus seu erroribus convictus hæreticus, pro prima vice, si pertinax non sit, post factam adjurationem, pœna arbitraria est puniendus, d. c. *Ad abolendam hoc tit.*

Deinde si non fuerit plenè probatum crimen hæreseos, nec sit confessus, indicia tamen præcesserint violenta, abjurare debet accusatus errorem suum, & pro facto scandaloso, ex quo orta suspicio fuit, puniri arbitrio Judicis, Piassec. d. loc. n. 13. Vide fultius Greg. Tholof. *Syntag. Juris universi* lib. 32. c. 7. Farinac. *Tract. De hæresi*. Zerolam in *V. Hæreticum* §. 24. & 25 & Azor. 1. p. *Institutus moralis* lib. 8. cap. 20.

TITULUS VIII.

De Schismaticis & ordinatis ab eis.

1. Schismatici qui dicantur.
2. 3. Eorum pœna.

Proximi hæreticis sunt Schismatici, qui sese ab unitate Ecclesiæ Romanæ dividunt ac segregant, & aliam constituunt. Et quia tales aliquando Ordines sacros conferunt, sibi que Sacerdotes & Clericos constituunt, idcirco additur in *Tit. & ordinatis ab eis*. Schismatici, secundum Abbatem, interdum sumuntur largissimè, eoque pacto omnes constituti in peccato mortali, Schismatici dicuntur, quia sunt extra charitatem, *can. Audi denique* xi. q. 3. interdum largè, & sic excommunicati dicuntur etiam Schismatici, quia sunt extra Ecclesiam & communionem fidelium, *can. Cum excommunicato* xi. q. 3. Strictè verò capiuntur pro iis, qui proprium Episcopum ejiciunt de Sede Episcopali, seu ab eo se separant, sibi usurpantes presbyteros illius, *can. Denique*, & *can. Scire debes* vii. q. 1. & *can. Loquetur Dominus* xxiv. q. 3. Strictissimè verò, ut hic, pro iis, qui se dividunt ab unitate Ecclesiæ Romanæ, & sibi aliam constituunt: dicitur enim Schismaticus